

Björt Samuelson
vegna Tjóðveldi
Aksel V. Johannesen
vegna Javnaðarflokkin

Løgtingið

Løgtingsmál nr. 27/2019: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um meirvirðisgjald (Meirvirðisgjaldslógin) (Leingja mvg endurrindan til hitapumpuskipanir og heimild at víðka skipanina til aðrar góðkendar skipanir)

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um meirvirðisgjald (Meirvirðisgjaldslógin)
(Leingja mvg endurrindan til hitapumpuskipanir og heimild at víðka skipanina til aðrar góðkendar skipanir)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 136 frá 8. september 1992 um meirvirðisgjald (Meirvirðisgjaldslógin), sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 57 frá 7. mai 2019, verða gjørdar hesar broytingar:

1. Í § 3 d verður aftaná stk. 2 sum nýtt stk. sett:
“Stk. 3. Landsstýrismaðurin ásetir nærri reglur um, at góðkendar sólorkuskipanir og aðrar góðkendar hitaskipanir til upphiting og heitt vatn í sethúsum og bygningum, kunnu fáa endurrindað meirvirðisgjaldið eftir

somu treytum sum hitapumpuskipanir í hesi áseting.”

Stk. 3-4 verða eftir hetta stk. 4-5.

2. Í § 3 d, stk. 3, nr. 3, sum eftir hetta verður stk. 4, nr. 3, verður “2019” broytt til: “2023”.
3. Í § 3 d, stk. 3, nr. 4, sum eftir hetta verður stk. 4, nr. 4, verður “2020” broytt til: “2024”.

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.

Almennar viðmerkingar

Endamálið við hesum uppskoti er at halda fram við at skunda undir tilgongdina til grøna orkuskiptið á landi.

Løgtingið samtykti á vári 2017 uppskot um mvg-endurindan til elriknar hitapumpur (løgtingsmál 122/2016). Uppskotið hevði sum endamál at fáa sett ferð á elektrifiseringina á landi, sum ein liður í tí at røkka málinum um, at Føroyar í 2030 á landi burturav skulu rekast við grønar orku. Eitt mál, ið krevur nógv og miðvís tøk.

Skotið verður nú upp at leingja skipanina við mvg-afturbering í fyra ár afturat – til 2023 – og harumframt at geva eina heimild til at víðka skipanina til eisini at fevna um sólorku- og aðrar grønar skipanir, ið kunnu nýtast til at hita upp vatn, hús og bygningar.

Landsstýrismaðurin fær í hesum uppskoti eina kunngerðarheimild til at gera reglur fyri, hvussu aðrar grønar orkuskipanir eisini kunnu verða fevndar av mvg-afturberingini. Hesar skulu vera góðkendar sambært reglum, sum landsstýrismaðurin ger, og skulu fylgja somu krøvum sum hitapumpur í mun til mvg-endurrindan. Fyri at fáa endurrindað meirvirðisgjaldið skal talan vera um sethús ella bygningar, har orkuskipanin letur í minsta lagi 80% av samlaðu nýtsluni til upphiting og heitt vatn, og restin av nýtsluni eisini er grundað á el. Eitt ovara mark er sett fyri afturberingini.

Talan skal vera um hitaskipanir, sum taka størsta partin av orkuni úr náttúruni og tørva tí bert lítt el orku, ella við øðrum orðum – eru minst líka grønar, t.v.s. kunnu minka um nýtsluna av olju til upphiting í sama mun, sum góðkendu hitapumpurnar.

Breið politisk semja tykist vera á Løgtingi um grønu kósina og málið, at Føroyar á landi í 2030 burturav skulu vera ríknar við varandi orku. Við hesum verður enn eitt stig tikið at røkka ítøkiligum málinum um, at í minsta lagi helvtin av sethúsum og bygningum skulu vera hitað við el úr varandi orkukeldum í 2025.

Gongd komin á

Hitapumpuskipanir hava nú í nøkur ár verið brúktar í Føroyum, og hava royndirnar sum heild verið góðar. Hesi seinastu árin er tøkni til sólorku til hitan av húsum nógv ment, og SEV hevur latið upp fyri, at smærri sólorku og vatnorkuskipanir, til upphiting av sethúsum, kunnu knýtast í elkervið. Mest er av sólorku um summarið, tá minst er av vatn- og vindorku, og er sólorkan tí væl egnað sum liður í grøna orkuskiptinum á landi.

Afturberingin av mvg fyri hitapumpuskipanir hevur víst seg at seta ferð á íløgurnar í hitapumpur, sambært hagtølum frá orkudeilini á Umhvørvisstovuni.

Tíverri ber ikki til at fáa heilt nágreinilig tøl fyri hitapumpur og aðrar grønar orkuskipanir, nýttar at hita sethús og bygningar. Men sambært skráseting hjá Umhvørvisstovuni av boriholum, er talið av jarðhitaskipanum nógv vaksið seinastu árin. Meðan tað í 2015 vóru 44 umsóknir skrásettar, var talið 59 í 2016, 80 í 2017, 109 í 2018 og higartil 131 í 2019. Væntandi verður samlaða talið fyri 2019 munandi hægri, tá allar boriprotokollir eru komnar inn, og TAKS hevur avgreitt allar umsóknir. Harumframt koma luft-til-vatn-hitapumpuskipanir, sum eisini fáa mvg afturborið.

Neyðug krøv til skipanirnar

Endamálið við orkupolitikkinum er ikki bara at gagnnýta varandi orkukeldur. Endamálið er eisini at nýta sum minst av orku, og tá er bjálving ein týðandi liður sum fyrsta stig. Tað hevur eisini týðning, at hitaskipanirnar lúka krøv um orkunýtslu. Krav um hetta er ásett í bygningskunngerðini, sum varð sett í verk 1. januar 2017. Tí varð sett í galdandi lóg, at hitapumpur skulu lúka krøvini í bygningskunngerðini fyri at koma undir skipanina at fáa meirvirðisgjaldið endurrindað. Eins og tað í løgtingslóg um jarðhitaskipanir varð ásett, at tey, ið installera hitapumpskipanir, skulu hava góðkenning at gera arbeiðið. Hetta fyri at tryggja eitt ávíst góðskustig í installatiónini. Tá umsókn um endurrindan av meirvirðisgjaldi verður viðgjørd, skal tryggjast, at góðkendur installatørur hevur installerað hitapumpuna.

Landsstýrismaðurin fær, sambært hesum uppskoti, heimild at gera líknandi reglur fyri aðrar góðskugóðkendar hitaskipanir, sum kunnu metast at vera eins góð loysn og hitapumpur.

Útbygging og orskuskiftið hanga saman

At eftirspurningurin eftir el veksur, er ein fyritleygt fyri, at grøna framleiðsluorkan eisini kann byggjast út. Í fyrstu atløgu veksur oljunýtslan hjá SEV, tá upphiting fer frá olju til el, meðan hon minkar hjá einstaka brúkararanum. Hjá landinum undir einum minkar oljunýtslan og útreiðslurnar til olju.

Í sambandi við hesa skipan er tað av stórum týðningi at tryggja, at borgarar, sum ynskja grønar orkuloysoysnir, fáa ráðgeving um, hvør orkuloysoysn er tann rætta í júst teirra føri. Ein hitaskipan kann vera ein rættiliga stór íløga fyri húsarhald o.o., og tí er neyðugt við atgongd til fakliga og óhefta ráðgeving um eitt nú verandi orkutørv og -nýtslu í mun til orkutørv og orkunýtsluna, sum ein nýggj orkuskipan hevur við sær.

Landsstýrismaðurin eigur so áhaldandi at fylgja við gongdini, og tá nakað er fráliðið at greiða Løgtinginum frá, hvussu lógin virkar, og gera móguligar broytingar í mun til, hvørjar skipanir eru fevndar av lógini við meira.

Mælt verður eisini til, at tollvøruskráin áhaldandi verður dagførd, so allar grønar hitaskipanir verða skrásettar fyri seg, so til ber at fylgja við útbreiðsluni.

Avleiðingarnar av uppskotinum

Til ber ikki neyvt at siga, hvat uppskotið fer at kosta. Hyggja vit langt fram, so verður tað ein greiður vinningur fyri landshúsarhaldið, at meira orka verður tikin úr náttúruni – og vit sosatt gerast minni heft av innfluttum fossilum brennievnum, sum vit í dag innflyta fyri omanfyri milliardina. Neyðugt er eisini at lata útbyggingina av grønar orku ganga hond í hond við elektrifiseringina, umleggingina frá olju til el til upphiting.

Eftir styttri mátistokki missir landskassin nakað av meirvirðisgjaldi. Siga vit, at miðalprísurin fyri hitapumpur við íseting er 100.000 kr., og at 500 slíkar verða settar upp árliga, so missir landskassin 10 milliúnir árliga – um eins nógvar hitapumpur vórðu settar upp við meirvirðisgjaldi.

Skipanin við mv-g-afturbering fekk virknað frá 1. januar 2017. Í hesu tíðarskeiðið hevur TAKS viðgjørt:

2017: 26 umsóknir, útgjald tilsamans kr. 679.792,32. Tað er 26.146 kr í miðal.

2018: 86 umsóknir, útgjald tilsamans kr. 2.378.022,37. Tað er 27.651 kr í miðal

2019: 89 umsóknir, útgjald tilsamans kr. 2.474.057,50. Tað er 27798 kr í miðal. Útgjald hitapumpur frá 01.01.2019 til og við 01.10.2019.

Samanlagt íalt fimm og ein hálv millión, á leið 6,4 milliónir, um roknast kann við at 4. ársfjórðingur í 2019 liggur eitt vet hægri enn restina av árinum, og 2019 verður 3,5 mio.

Sosatt er potentielli kostnaðurin fyri landskassan umleið 3,5 millónir árliga, møguliga nakað vaksandi komandi árin. Veruligi kostnaðurin fyri landskassan er tó nógv minni, tí stórir partur av hesum íløgum verða ikki gjørdar uttan mvg afturberingina, sum ger, at vanligar inntøkur hava ráð at gera íløguna. Um meginparturin av hesum húsarhaldum heldur velja íløguna í hitapumpurnar frá og lata oljufýringina koyra í nógv ár afturat, fara hesir pengar kortini ikki í landskassan. Serliga jarðhitaskipanin er kostnaðarmikil, og kann væntast at verða vald frá, er ikki ein fíggjarlig gultarót.

Verða fleiri hundrað hitapumpur settar upp komandi árin, skapar tað fleiri arbeiðspláss, sum eisini gevur landskassanum inntøkur. Ein leyslig meting er tí, at samanumtikið kostar uppskotið í mesta lagi landskassanum 1-2 milliónir kr. árliga. Sæð í longri tíðarperspektivi, fer landsbúskapurin at spara nógv við at Føroyar gerast munandi minni heftar av innflutningi av olju.

Serligar viðmerkingar

Til § 1

Til nr. 1: Landsstýrismaðurin fær heimild at gera reglur fyri, at aðrar grønar orkuskipanir eisini kunnu verða fevndar av mvg-afturberingini. Hesar skulu vera góðkendar sambært reglunum, sum landsstýrismaðurin ger, og skulu fylgja somu krøvum sum hitapumpur í mun til mvg-endurrindan. Fyri at fáa endurrindað meirvirðisgjaldið skal talan vera um sethús ella bygningar, har orkuskipanin letur í minsta lagi 80% av samlaðu nýtsluni til upphiting og heitt vatn, og restin av nýtsluni eisini er grundað á el. Talan skal vera um hitaskipanir, sum taka størsta partin av orkuni úr náttúruni og tørva tí bert lítt el orku, ella við øðrum orðum – eru minst líka grønar, tað vil siga kunnu minka um nýtsluna av olju til upphiting í sama mun, sum góðkendu hitapumpurnar.

Til nr. 2: Tíðarskeiðið fyri nær samlaðu útreiðslurnar skulu verða hildnar, verður langt frá 31. desember 2019 til 31. desember 2023.

Til nr. 3: Freistin fyri nær umsóknir um endurrindan av meirvirðisgjaldi skulu vera TAKS í hendi verður broytt frá 31. mars 2020 til 31. mars 2024.

Til § 2

Áseting um gildiskomu.

Á Løgtingi, 4. november 2019

Björt Samuelsen

Aksel V. Johannesen